

DOI: 10.18039/ajesi.1624891

Student Perspectives on E-book Use in Open and Distance Learning: A Case Study at Anadolu University Open Education System

Emel GÜLER¹, Hasan UÇAR², Erdem ERDOĞDU³

Date Submitted: 24.01.2025

Date Accepted: 05.08.2025

Type⁴: Research Article

Abstract

This study examines the use of e-books in open and distance learning environments within the Anadolu University Open Education System. This research adopted a case study approach and collected both qualitative and quantitative data. Data were collected from 1419 volunteer participants via an online form developed by the researchers. Qualitative data were analyzed using content analysis, while quantitative data were analyzed using descriptive and predictive statistics. The study's findings revealed that most participants used e-books in PDF, ePUB, and HTML5 formats on laptops, mobile phones, and desktop computers. Additionally, participants' e-book usage preferences showed a significant difference in terms of gender, though no significant difference was observed in relation to age, degree, or enrolment type. Furthermore, the findings showed that learners used e-book formats due to features such as the ability to search within the book, use it offline, print, use bookmarks, and use links. Participants' opinions on e-book use were grouped under nine themes: digital preference, print preference, limitations, satisfaction, cost, convenience, sensitivity, information, and other reasons. While participants generally preferred e-books due to factors such as accessibility, ease of use, cost, convenience, and environmental sensitivity, the findings also revealed that some participants preferred printed books due to habits, ease of note-taking, health considerations, portability, a lack of knowledge about e-books, and a lack of internet, software, and hardware. The study's findings are discussed, and suggestions for future research are presented.

Keywords: e-book, digital book, distance education, open and distance learning, open education system

Cite: Güler, E., Uçar, H. & Erdoğan, E. (2025). Student Perspectives on E-book Use in Open and Distance Learning: A Case Study at Anadolu University Open Education System. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 15(3), 884-908. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1624891>

¹ (Corresponding author) Asst. Prof., Anadolu University, Faculty of Education, Department of Lifelong Learning and Adult Education, Türkiye, emelgoksal@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0492-4492>

² Assoc. Prof., Anadolu University, Open Education Faculty, Department of Open and Distance Learning, Türkiye, hasanucar@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9174-4299>

³ Asst. Prof., Anadolu University, Open Education Faculty, Department of Open and Distance Learning, Türkiye, erdeme@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5083-7982>

⁴ This research study was conducted with Research Ethics Committee approval of Anadolu University, dated 26.04.2022 and issue number 303057.

DOI: 10.18039/ajesi.1624891

Açık ve Uzaktan Öğrenmede E-kitapların Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde Bir Durum Çalışması

Emel GÜLER¹, Hasan UÇAR², Erdem ERDOĞDU³

Gönderim Tarihi: 24.01.2025

Kabul Tarihi: 05.08.2025

Türü⁴: Araştırma Makalesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında e-kitapların kullanım durumunu Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi bağlamında incelemektir. Durum çalışması yaklaşımı benimsenen bu araştırmada hem nitel hem de nicel veriler toplanmıştır. Araştırma verileri, 1419 gönüllü katılımcıdan, araştırmacılar tarafından geliştirilen çevrimiçi form aracılığıyla toplanmıştır. Nitel veriler içerik analizi yöntemiyle, nicel veriler ise betimsel ve yordamsal istatistiklerle analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, katılımcıların çoğunluğunun PDF, ePUB ve HTML5 formatında sunulan e-kitapları dizüstü bilgisayarlar, mobil cihazlar ve masaüstü bilgisayarlar aracılığıyla kullandıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca, katılımcıların e-kitap kullanım tercihleri cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterirken yaş, öğrenim derecesi, program kayıt türü açısından anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ayrıca her üç e-kitap formatında da öğrenenlerin, kitap içinde arama yapma, çevrimdışı kullanım, yazdırma, yer imi ekleme ve bağlantı kullanımı gibi işlevsel özellikler nedeniyle bu formatları tercih ettikleri görülmüştür. Katılımcıların e-kitap tercihlerine ilişkin görüşleri; dijital tercih, basılı tercih, sınırlılıklar, memnuniyet, maliyet, elverişlilik, duyarlılık, bilgilendirme ve diğer nedenler olmak üzere dokuz tema altında toplanmıştır. Diğer taraftan katılımcılar e-kitapları; erişilebilirlik, kullanım kolaylığı, düşük maliyet, pratiklik ve çevreye duyarlılık gibi etkenler nedeniyle tercih ederken, bazı katılımcıların ise basılı kitapları; alışkanlık, not alma kolaylığı, sağlıkla ilgili kaygılar, taşınabilirlik, e-kitaplara ilişkin bilgi eksikliği, internet bağlantısı ve donanım/yazılım yetersizlikleri gibi nedenlerle tercih ettiği belirlenmiştir. Çalışmanın bulguları doğrultusunda ilgili literatürle karşılaştırmalı bir tartışma yapılmış ve gelecek araştırmalar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: e-kitap, dijital kitap, uzaktan eğitim, açık ve uzaktan öğrenme, açıköğretim sistemi

Atıf: Güler, E., Uçar, H. ve Erdoğan, E. (2025). Açık ve Uzaktan Öğrenmede E-kitapların Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde Bir Durum Çalışması. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 15(3), 884-908. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1624891>

¹ (Sorumlu Yazar) Dr.Öğr.Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi ABD, Türkiye, emelgoksal@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0492-4492>

² Doç.Dr., Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Açık ve Uzaktan Öğrenme ABD, Türkiye, hasanucar@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9174-4299>

³ Dr.Öğr.Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Açık ve Uzaktan Öğrenme ABD, Türkiye, erdeme@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5083-7982>

⁴ Bu çalışma Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 26.04.2022 tarih ve 303057 sayılı onayı alınarak gerçekleştirilmiştir.

Giriş

Açık ve uzaktan öğrenmede elektronik kitapların (e-kitap) kullanımı, özellikle dijitalleşme bağlamında, önemli bir gelişme olarak ortaya çıkmıştır. Geleneksel basılı kitapların dijital versiyonları olarak tanımlanan e-kitaplar, açık ve uzaktan öğrenenler için öğrenme deneyimini geliştiren üstünlükler sunmaktadır (Tang, 2021; Tlili vd., 2022). Bu üstünlükler arasında erişilebilirlik, kolaylık ve multimedya unsurlarını bir araya getirme olanağı yer almaktadır ve bu olanaklar öğrenme çıktılarının iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Bozkurt ve Bozkaya, 2015; Doering vd., 2012; Zhang, vd., 2021). Açık ve uzaktan öğrenme modelinin yaygınlığı arttıkça, e-kitapların rolü de daha belirgin hale gelmekte ve bu durum etkili ve verimli öğrenmeyi desteklemektedir. E-kitapların açık ve uzaktan öğrenme bağlamında etkili ve verimli kullanımı, eğitim deneyimini zenginleştirmek için güncel teknolojiden yararlanma ve böylece dijitalleşme ile birlikte öğrenenlerin değişen ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu durum, öğrencilerin öğrenme süreçlerine katılımlarını ve memnuniyetlerini artırmaktadır (Bozkurt ve Bozkaya, 2015; Chen ve Tsai, 2025; Sun ve Pan, 2021; Tlili vd., 2022).

Açık ve uzaktan eğitim veren kurumların ve eğitim alan öğrencilerin sayıları arttıkça e-kitapların stratejik entegrasyonu etkili ve kapsayıcı bir öğrenme ortamının teşvik edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Bozkurt ve Bozkaya, 2015; Tang, 2021). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde temel öğrenme malzemesi olan kitaplar, öğrenenler için basılı ve e-kitap olarak sunulmaktadır. E-kitaplar öğrenenlerin farklı okuma alışkanlıkları göz önünde bulundurularak hazırlanmaktadır. Açıköğretim Sisteminde öğrenme yönetim sistemi olarak kullanılan Anadolium eKampüs'te bu kitapların dijital olarak PDF, ePUB ve HTML5 türleri sunulmaktadır (Güler ve Kuş, 2023). Ancak her kitap türünün taşınabilirlik, erişilebilirlik, işlevsellik gibi farklı özellikleri mevcuttur. Açıköğretim Sistemi bağlamında e-kitapların açık ve uzaktan öğrenmede kullanılması, eğitim uygulamalarında önemli bir ilerlemeyi temsil etmekte ve erişilebilirliği, katılımı ve öğrenme çıktıları artıran pek çok fayda sunmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemine kayıtlı öğrencilerin PDF, ePUB ve HTML5 formatlarında sunulan e-kitaplara ilişkin kullanım tercihlerini, bu kitaplara erişim biçimlerini ve e-kitapların sunduğu özellikleri ne ölçüde kullandıklarını incelemek, ayrıca bu kullanım durumlarını demografik değişkenler açısından da değerlendirmektir.

Literatür Taraması

E-kitaplar, basılı kitaplarda bulunan içeriklerin dijital ortamlara aktarılmasını ifade etmektedir. Özellikle açık ve uzaktan öğrenmenin yanı sıra bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve ekran boyutu büyük cihazların yaygınlaşmasıyla e-kitaplara olan ilgi artmıştır. Taşınabilir cihazlarla kullanıcılar e-kitaplara istediği zaman ve istediği ortamda erişim sağlayabilmektedir. Bu yönüyle e-kitaplar, açık ve uzaktan öğrenmenin merkezinde yer almaya başlamış ve eğitim içeriğini esnek, çekici ve verimli hale getirmiş ve içeriklere etkileşimli erişim imkanı sağlamıştır. E-kitapların uzaktan öğrenme ortamlarına entegre edilmeleri, multimedya, etkileşim ve arama işlevselliği aracılığıyla öğrenci katılımını desteklemekte, bu da öğrencinin motivasyonunu, derse bağlılığını, memnuniyetini ve başarısını artırmaktadır (Chen ve Tsai, 2025; Sun ve Pan, 2021; Tlili vd., 2022). E-kitaplar, açık ve uzaktan öğrenmede özellikle fiziksel erişimin olmadığı durumlarda, etkili çevrimiçi öğrenme ekosistemleri için çok önemlidir. Mevcut araştırmalar, açık ve uzaktan öğrenmede e-kitapların sadece içerik sunumu için değil,

katılım, kullanılabilirlik ve bilişsel verimliliği desteklemek için de önem taşıdığını vurgulamaktadır (Chen ve Tsai, 2025; Kuromiya vd., 2022).

E-kitaplar, metin, görsel (resim/grafik) ve çoklu ortam içeriklerinin dijital biçimde sunulduğu, okuyucunun deneyimini zenginleştiren, elektronik cihazlar tarafından okunabilen kitap türleridir (Vassiliou ve Rowley, 2008; Önder, 2010). E-kitapların boyutu, büyüklüğü, sayfa sayısı ne olursa olsun kullanıcılar istediği içeriğe istediği zaman hızlıca erişebilir. E-kitaplar, kullanıcının erişimi açısından; taşınabilir, çoklu ortam desteğine sahip, araştırılabilir, yazdırılabilir, dönüştürülebilir, ekonomik, paylaşımı kolay, güncellenebilir, not alınabilir, farklı erişilebilirlik seçeneklerine sahiptir. Yazarlar açısından, kolay geri bildirim alma ve yayınlama; yayınevleri açısından, çevre dostu olması, üretiminin kolay olması ve zaman maliyetinin az olması, hızlı ve kolay temin edilmesi; eğitim kurumları ve kütüphaneler açısından, ücretsiz bilgi erişimi sağlanabilmesi, erişim ve dağıtım kolaylığı, tekrar kullanılabilir özelliği ve lojistik kolaylıklar üstün özellikler arasındadır. Bunların yanı sıra sağlık açısından gözü yorması, içeriğin farklı cihazlarda uyumsuzluk sorunu, telif ve lisans haklarının ihlali gibi durumlar da e-kitapların sınırlılıkları olarak sayılabilir (Ravid vd., 2008; Vassiliou ve Rowley, 2008; Bozkurt vd., 2019).

Hwang vd. (2014) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, araştırmacılar beş farklı üniversitede katılımcıların e-kitap formatının özelliklerini sınırlı bir şekilde kullandıkları belirtilmiştir. Çalışmada, katılımcıların e-kitapları kullanırken anahtar kelime arama (%33), yer imi ekleme (%37), yazı tiplerini değiştirme (%30) ve indirme (%36) üzerine odaklandığı, vurgulama, yazdırma ve diğer e-kaynaklara bağlantı, kopyalayıp yapıştırma gibi diğer e-kitap işlevlerinin az kullanıldığı tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin e-kitap kullanım durumları ve deneyimleri hakkında Library Journal Research (2018) tarafından yapılan bir başka araştırmada öğrencilerin, e-kitaplara erişmek için çoğunlukla dizüstü bilgisayar tercih ettikleri bildirilmiştir. Öğrencilerin neredeyse yarısı ise akıllı telefonları kullandıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %90'ı PDF kitap türünü tercih ederken, %19'u ePUB kullandığını ifade etmiştir. PDF'in tercih edilme nedenleri ise farklı cihazlarda açabilme, gezinme imkanı, arama ve işaretleme kolaylığıdır. Öğrencilerin %74'ü e-kitapta not almak için kâğıt ve kalem, %51'i ise kelime işlem programları kullandığını belirtmiştir. %25'i ise e-kitapların çıktısını aldığını ifade etmiştir.

E-kitapların öğrenciler tarafından tercih edilmelerine ilişkin faktörlerin ve deneyimlerin incelendiği bir çalışmada (Alhammad ve Ku, 2019), öğrencilerin e-kitap kullanmaya yönelik olumlu algı ve tutumları olduğu ortaya çıkmış, aynı zamanda e-kitapların, kullanıcılarına anında geri bildirim sunduğu, öğrenme süreçlerini izlemeleri konusunda onları motive ettiği, önemli bilgilere odaklanmalarını sağladığı ve zaman tasarrufu sağladığı belirtilmiştir. Slovenya Ulusal Üniversite Kütüphanesi'nin EODOPEN projesi kapsamında bir çalışma grubu ile yaptığı araştırmada (2021) öğrenciler, akademisyenler ve kütüphane çalışanlarının dijital okuma deneyimi ve e-kitaplar için kullanılan cihazların özellikleri hakkında veriler elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre kullanıcıların %86'sı e-kitapları çevrimdışı okumayı tercih etmektedir. E-Kitapı başından sonuna kadar okuyanların oranı %57 iken, %37'lik kısım ilgilendikleri kısımları okuduğunu belirtmiştir. Ayrıca katılımcıların %60'ının e-kitapı okuma süresi 30 dakikadan fazladır. Katılımcılar e-kitapları en çok, indirme, tam metin arama, tarama yapmak ve yakınlaştırma için kullanmaktadır. E-kitap türlerinin tercih edilme oranları ise PDF %45, ePUB %38'dir. Katılımcılara göre e-kitap okumak için en çok tercih edilen cihaz dizüstü bilgisayar ve akıllı telefondur.

İncelenen çalışmalarda e-kitapların taşınabilirlik, erişilebilirlik, işlevsellik gibi birçok farklı kullanım nedenleri olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte, araştırma sonuçları, kullanıcıların e-kitapların özelliklerinin ve bu özelliklerin nasıl kullanılması gerektiğinin farkında olmadığını da ortaya koymaktadır. (Adeyemo vd., 2013; Hwang vd., 2014; Olaniran vd., 2017; Letchumanan, 2019). Her ne kadar çok çeşitli fırsatlar sunsa da e-kitaplar yerine basılı kitapların tercih edildiğini gösteren çalışmalar da mevcuttur (Bozkurt vd., 2016; Johnston ve Salaz, 2019; Odabaş vd., 2020; Casselden ve Pears, 2020; Budnyk, vd. 2021; Farid vd., 2021; Bojiah ve Praveena, 2024). Göz yorgunluğu, ekran üzerinden okumanın zorluğu, basılı kitapların sağladığı dokunsal deneyim e-kitaplarda eksikliği gibi durumlar kullanıcıların basılı kitap okuma tercihlerinde etkili olmaktadır. Ayrıca platform uyumsuzlukları, lisanslama gibi sınırlar da e-kitapların tercih edilmesini engelleyen faktörlerdendir. Alanyazında, açık ve uzaktan öğrenme bağlamında e-kitabın ders materyali olarak kullanımına ilişkin sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Çelik vd., 2020; Chen ve Tsai, 2025; Kuromiya vd., 2022). Bu bağlamda, araştırmada Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde temel öğrenme materyali olarak sunulan e-kitapların, öğrenenler tarafından kullanım durumu çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

Anadolu Üniversitesinde güz ve bahar dönemi olmak üzere her bir dönemde ortalama bir milyon öğrenci sisteme kaydolmakta ve bu öğrenme sürecinde e-kitaplar en temel öğrenme malzemesi olarak yer almaktadır. Öğrenenlerin büyük çoğunluğunun son yıllarda dijitalleşme ile birlikte basılı kitap yerine e-kitapları hızlı bir şekilde benimsedikleri gözlenmektedir. Bu açıdan, e-kitapların erişilebilirliği, kullanılabilirliği ve öğrenme süreçlerine etkisi hakkındaki öğrenenlerin düşüncelerinin önemli bir araştırma konusu olduğu değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemindeki öğrenenlerin, Anadolum eKampüs öğrenme yönetim sisteminde sunulan PDF, ePUB ve HTML5 e-kitap türlerine yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi ve e-kitap kullanımının çeşitli değişkenler açısından ele alınması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda, araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Öğrenciler hangi e-kitap formatlarını (PDF, ePUB, HTML5) kullanmaktadır?
2. Öğrencilerin e-kitaplara erişimde kullandıkları cihaz türleri ve uygulama/yazılım tercihleri nelerdir?
3. Öğrenciler e-kitap türlerinin hangi özelliklerini kullanmaktadır?
4. Öğrencilerin e-kitap kullanım tercihleri demografik özelliklerine göre (cinsiyet, yaş, öğrenim derecesi, program kayıt türü) anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Öğrencilerin e-kitapların kullanımına yönelik görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma, durum çalışması ile desenlenmiştir. Durum çalışması, belirli bir durumu kendi bağlamı içinde anlamak, duruma ilişkin değerlendirme yapmak ve gözlemlenen olaylar arasındaki olası ilişkileri ortaya koymak için kullanılabilen bir araştırma türüdür (Yin, 2003). Ayrıca bu yöntem ile belirli bir durumu anlamak, aydınlatmak, değerlendirmeler yapmak ve sürece ilişkin olası ilişkileri ortaya çıkarmak için kullanılabilen keşfedici bir araştırma türüdür (Stake, 1995; Yin, 2003). Bu yöntem sayesinde, araştırmacılar tek bir olayı derinlemesine inceleyerek bir durum hakkında bilgi edinir. Ayrıca bu araştırma yöntemi, özellikle birden fazla

değişkenin etkileşim içinde olduğu öğrenme ortamlarında, karmaşık olguları gerçek yaşam bağlamları içinde anlamak için uygundur (Ozan Leylum vd., 2017; Stake, 1995; Yin, 2003). Durum çalışmasında birden fazla veri türünün toplanması hem nitel hem de nicel araştırılan konuya kapsamlı bir bakış açısı sağlar (Yin, 2003). Bu bağlamda çalışmada, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemine kayıtlı öğrencilerin; PDF, ePUB ve HTML5 formatlarında sunulan e-kitaplara ilişkin kullanım tercihleri, bu kitaplara erişim biçimleri ve e-kitapların sunduğu özellikleri ne ölçüde kullandıkları çeşitli değişkenler açısından nicel ve nitel veriler ile incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemine kayıtlı ve e-kitap kullanan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma grubu için kolay ulaşılabilir (elverişli) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi, mevcut ve ulaşılması kolay katılımcıların araştırmaya dahil edilmesini ve örneklem olarak belirlenmesini ifade eder (Baltacı, 2018). Araştırmaya, gönüllü katılım onam formuna onay veren ve veri toplama aracını yanıtlayan 1538 katılımcı dahil edilmiştir. Bu katılımcılar arasından, 119 katılımcının cevap formu tekrarlı/eksik cevaplar içerdiğinden veri derleminden çıkartılmış ve nihai olarak 1419 katılımcı verisi analizlere dahil edilmiştir. Araştırmaya katılanların 680'i kadın (%47,9), 739'u ise erkektir (%52,1). Katılımcıların yaşları 19-70 arasında değişmektedir ve yaş ortalaması 38'dir. Ayrıca, katılımcıların 762'si (%53,7) lisans programlarına, 657'si (%46,3) ise önlisans programlarına kayıtlıdır. Kayıt türü açısından; 950 kişi (%66,9) İkinci Üniversite, 273 kişi (19,2) Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS), 172 kişi (%12,1) Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ve 24 kişi (%1,7) diğer (lisans tamamlama vb.) yollarla kaydolmuştur.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada yer alan araştırma sorularına yanıt bulmak için hem nitel hem de nicel verilerin toplanması amacıyla araştırmacılar tarafından bir anket geliştirilmiştir. Araştırmacılar Açıköğretim sisteminde 15 ila 20 yıl arasında çalışan ve başta e-kitap olmak üzere öğrenme malzemelerinin üretilmesinde roller üstelenmiş kişilerdir. Anket geliştirmesi sürecinde ilk olarak, araştırmanın amacı ve buna yönelik araştırma soruları oluşturulmuştur. Ardından, ankette ölçülecek boyutlar belirlenmiştir. Bu boyutlar; tercih edilen e-kitap formatları, kullanılan e-kitap özellikleri, e-kitap için kullanılan yazılım ve donanımlar, erişilebilirlik, e-kitap kullanım sıklığı ve biçimi ile e-kitap kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerini içermektedir. Bu kapsamda, kapalı ve açık uçlu taslak anket soruları oluşturulmuştur. Daha sonra anket soruları, kapsayıcılık, dil ve ifade uygunluğu ve içerik geçerliliği açısından açık ve uzaktan öğrenme alanında çalışan iki akademisyen ve eğitim teknolojileri alanında çalışan bir idari personelden uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda sorularda ve çeşitli ifadelerde küçük düzeltmeler yapılmıştır. Son olarak soruların, anlaşılabilirliği, yanıtların kapsayıcılığı ve teknik ifadelerin kontrolü için 5 öğrenciye deneme uygulaması yapılmıştır. Nihai olarak anket, nicel veriler elde etmek için e-kitap kullanma durumu, tercih edilen dijital formatları, e-kitap için kullanılan ortamları ve tercih edilen e-kitap özellikleri belirlemek üzere tasarlanmış 7 kapalı uçlu soru ve öğrenenlerin e-kitap kullanımıyla ilgili tercihleri, deneyimleri ve zorlukları hakkında daha derin içgörüler, sağlayan 2 açık uçlu soru (ör. E-kitap türleri hakkındaki düşünceleriniz nedir?) olmak üzere toplam 9 sorudan oluşmaktadır. Nicel veri toplamak için sorulan, e-kitapların kullanılan özelliklerine ilişkin soru (e-kitapların aşağıda belirtilen özelliklerini

kullanma durumunuzu işaretleyiniz.) 12 alt soru (Kitap içinde arama yapma, Kopyala- yapıştır yapma, E-kitap üzerine not alma vb.) ile detaylandırılmıştır. Bu sorulara katılımcılar '*Kullanıyorum, Kullanmıyorum, Bilgim/Fikrim Yok*' şeklinde yanıt vermiştir. Ankette ayrıca, öğrenenlerin cinsiyet, yaş, kayıtlı olunan program türü ve sahip olunan elektronik cihaz türü gibi demografik veriler de toplanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma için etik kurul izni alındıktan sonra Google Forms üzerinden anket oluşturulmuştur. Veri toplama aracı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde kullanılan Anadolum eKampüs öğrenme yönetim sistemi üzerinden öğrencilerle paylaşılmıştır. Gönüllü katılım formunu onaylayan öğrenenler çevrimiçi anketi yanıtlamıştır. Veriler, 28.04.2022 ile 20.05.2022 tarihleri arasında toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nicel veriler SPSS programı ile analiz edilmiş ve betimsel bulgular sunulmuştur. Nitel verilerin analizi ise MaxQDA yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Analiz sürecinde katılımcı görüşlerine ilişkin kategorileri ortaya çıkarmak için veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu bağlamda, Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen tümevarımsal içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Buna göre öncelikle veriler düzenlenmiş, incelenmiş, azaltılmış ve sonuçlar ortaya koyulmuştur. Sonrasında, ortaya çıkan kategoriler ve bağlantılar belirlenmiştir. Araştırmacılar, kodlayıcılar arasındaki güvenilirliği test etmek için kontrol kodlaması yöntemini kullanmıştır. Bu süreçte, üç araştırmacı iki farklı zamanda bir araya gelerek kodlamaları beraber yapmış ve karar verilemeyen durumlar tartışılmış ve uzlaşma yoluyla nihai karar verilmiştir.

Etik Konular

Araştırma için Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 26.04.2022 tarih ve 303057 protokol numarası ile etik izin kararı alınmıştır. Katılımcılar, araştırma için gönüllü katılım formunu aracılığıyla bilgilendirilmiş ve formu onaylayan katılımcılar anket formuna yanıt vermiştir.

Bulgular

Araştırma elde edilen bulgular araştırma soruları bağlamında dört başlık altında sunulmuştur.

Katılımcıların E-kitap Kullanım Tercihlerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında "Öğrenciler hangi e-kitap e-kitap formatlarını (PDF, ePUB, HTML5) kullanmaktadır?" sorusuna ilişkin bulgular yer almaktadır. Anadolu Üniversitesi Anadolum eKampüs sisteminde sunulan e-kitap formatları (PDF, ePUB, HTML5) hakkında yöneltilen soruda öğrencilere birden fazla cevap verme fırsatı sunulmuştur. Bulgular, e-kitap kullanan

öğrencilerin çoğunluğunun (%85) PDF formatını kullandığını göstermektedir. Hatta, farklı formatlarla birlikte kullanım durumu değerlendirildiğinde öğrencilerin %95'inin PDF formatından yararlandığı söylenebilir. Benzer şekilde, öğrencilerin %11'i ePUB formatını, %6 sı ise HTML5 formatını diğer formatlarla birlikte kullandıklarını belirtmiştir. Tek başına ya da diğer formatlarla birlikte kullanım durumları incelendiğinde de ePUB ve HTML5 formatlarının kullanımının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Katılımcıların E-kitaplara Erişimde Kullandıkları Cihazlar ve Yazılımlara İlişkin Bulgular

Bu başlık altında "Öğrencilerin e-kitaplara erişimde kullandıkları cihaz türleri ve uygulama/yazılım tercihleri nelerdir?" sorusuna ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırma kapsamında e-kitapların hangi donanım ve yazılımlar ile kullanıldığı incelenmiştir. Katılımcılara birden fazla yanıt verme şansı verilmiştir. Tablo 1'de yalnızca belirtilen teknolojileri kullandıklarını ifade eden öğrencilerin yanıtları sunulmuştur.

Tablo 1

Öğrencilerin E-kitap Kullanmak İçin Tercih Ettikleri Donanımlar

Donanım Tercihi	f	%
Dizüstü bilgisayar	307	%21,6
Cep telefonu	185	%13
Masaüstü bilgisayar	261	%18,4
Tablet	73	%5,1
E-kitap okuyucu	22	%1,6
Cep telefonu+ Dizüstü bilgisayar	142	%10
Masaüstü bilgisayar+ Dizüstü bilgisayar	84	%5,9
İkiden fazla cihaz kullananlar	345	%24,3
Toplam	1419	100

Verilen yanıtlar incelendiğinde e-kitapları kullanmak için yalnızca dizüstü bilgisayarı tercih eden 307 katılımcı olduğu görülmüştür (%21,6). Yalnızca masaüstü bilgisayar kullandığını belirten katılımcı sayısının (261), yalnızca cep telefonu kullandığını belirten (185) katılımcı sayısından fazla olduğu görülmüştür. Bu 3 ortama göre sadece tablet (73) veya e-kitap okuyucu (22) tercih eden katılımcı sayısı çok daha düşüktür. Ancak, Tablo 1'e göre en dikkat çekici verilerden birinin, en az 3 farklı donanım kullanan katılımcılar (345) olduğu söylenebilir (%24,3).

Katılımcıların farklı cihazları aynı anda kullanım durumları birlikte değerlendirildiğinde katılımcıların yarısından fazlasının (%52) e-kitapları kullanmak için dizüstü bilgisayardan yararlandığı söylenebilir. Diğer cihazlarla birlikte kullanım durumu değerlendirildiğinde ise cep telefonu ve masaüstü bilgisayar kullanımının da %40 civarında olduğu görülmektedir. Aynı şekilde, farklı cihazlarla birlikte tabletlerin de katılımcıların yaklaşık %20'si tarafından kullanıldığı görülmektedir. Açıköğretim Sistemindeki öğrenenlerin e-kitaplar için kullandıkları yazılımların çeşitlilik gösterdiği söylenebilir (Tablo 2).

Tablo 2*Öğrencilerin E-kitap Kullanmak İçin Tercih Ettikleri Yazılımlar*

Yazılım Tercihi	f	%
Acrobat Reader	611	%43
Google PDF Okuyucu	385	%27
Foxit Reader	19	%1
Nitro PDF	19	%1
Acrobat Reader+ Google PDF Okuyucu	199	%14
Acrobat Reader+Foxit Reader	23	%2
Acrobat Reader, Foxit Reader, Google PDF Okuyucu	10	%1
Acrobat Reader +diğer	58	%4
Diğer	95	%7

Tablo 2'ye göre katılımcıların e-kitap kullanmak için tercih ettiği donanımlar çeşitlense de kullanılan yazılımlarda belli seçeneklerin öne çıktığı görülmektedir. Katılımcıların %43'ü e-kitap kullanmak için sadece 'Acrobat Reader' yazılımını kullanırken, %27'si ise sadece 'Google PDF okuyucudan' yararlandığını belirtmiştir. Genel olarak katılımcıların %63'ünün Acrobat Reader kullandığı söylenebilir. Yaklaşık olarak katılımcıların yarısının (635 katılımcı- %45) e-kitapları kullanırken bir şekilde 'Google PDF okuyucudan' yararlandığı görülmüştür. Katılımcıların %70'i Acrobat Reader ve Google PDF Okuyucu kullandıklarını belirtmiş olsalar da Microsoft Edge, Kindle Book, Apple Books, Readera, WPS Office vb. yazılımların kullanıldığı da görülmüştür.

Katılımcıların Kullandıkları E-kitap Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında "Öğrenciler e-kitap türlerinin hangi özelliklerini kullanmaktadır?" sorusuna ilişkin bulgular yer almaktadır. Katılımcılar; PDF, ePUB ve HTML5 formatında sunulan e-kitapların hangi özelliklerini kullandıklarına ilişkin bulgular bu bölümde yer almıştır. PDF formatının özelliklerinin kullanımına ilişkin bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3*PDF Formatı Özelliklerinin Kullanım Durumu*

Özellik	Kullanıyorum		Kullanmıyorum		Bilğim yok	
	f	%	f	%	f	%
Kitap içinde arama yapma	1031	%73	297	%21	91	%6
Çevrimdışı olarak kullanma	966	%68	353	%25	100	%7
Yazdırma (çıkı alma)	891	%63	476	%34	52	%4
Notlara farklı cihazlardan (donanımlarda) erişme	708	%50	563	%40	148	%10
Yer İmlerini kullanma (içindekiler tablosu)	631	%44	610	%43	178	%13
Bağlantıları kullanma	621	%44	645	%45	153	%11
Vurgulama	615	%43	625	%44	179	%13
Kopyala - yapıştır yapma	585	%41	732	%52	102	%7
Alınan notlar içinde arama yapma	555	%39	682	%48	182	%13
E-kitap üzerine not alma	459	%32	776	%55	184	%13
Notları paylaşma	258	%18	969	%68	192	%14
Farklı kişilerin notlarına cevap verebilme	166	%12	966	%68	287	%20

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların %73'ünün PDF içinde arama yaptığı ve %68'inin de çevrimdışı olarak kullandığı görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun ise (%63) PDF formatından çıktı aldığı görülmektedir. En az yararlanılabilen 2 özelliğin ise notların paylaşılması (%18) ve notlara cevap verilmesi (%12) olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, ePUB formatı özelliklerinin kullanımına ilişkin bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4*ePUB Formatı Özelliklerinin Kullanım Durumu*

Özellikler	Kullanıyorum		Kullanmıyorum		Bilğim yok	
	f	%	f	%	f	%
Kitap içinde arama yapma	336	%24	626	%44	457	%32
Mobil cihazlarda yatay- dikey yön değiştirme	334	%24	633	%45	452	%32
Çevrimdışı olarak kullanma	307	%22	651	%46	461	%32
Notlara farklı cihazlardan (donanımlarda) erişme	286	%20	662	%47	471	%33
Yer İmlerini kullanma (içindekiler tablosu)	250	%18	701	%49	468	%33
Bağlantıları kullanma	245	%17	704	%50	470	%33
Yazdırma (çıkı alma)	242	%17	736	%52	441	%31
Vurgulama	223	%16	721	%51	475	%33
Alınan notlar içinde arama yapma	215	%15	739	%52	465	%33
Arka plan ve yazı tipini değiştirme	214	%15	738	%52	467	%33
Kopyala - yapıştır yapma	209	%15	754	%53	456	%32
E-kitap üzerine not alma	205	%14	746	%53	468	%33
Notlarınızı paylaşma	134	%9	798	%56	487	%34
Farklı kişilerin notlarına cevap verebilme	104	%7	813	%57	502	%35

Tablo 4 incelendiğinde, ePUB formatını kullanan katılımcı sayılarının oldukça düşük (%4) olduğu görülmektedir. Diğer formatlarla birlikte kullanım oranının %12 olduğu göz önüne alındığında, bu formata özel olarak en çok kullanılan özelliğin mobil cihazlarda içeriğin uyarlanabilir (responsive) olarak kullanılmasıdır (yatay-dikey yön değiştirme- %24). ePUB formatını kullanan öğrencilerin önemli bir bölümü, bu ortamın özelliklerini bilmediklerini ifade etmişlerdir (%33). Bu formata özel “Arka plan ve yazı tipi değiştirme” özelliğinin öğrencilerin sadece %15’i tarafından kullanılmaktadır. Bunun yanında, E-kitap formatlarının sonuncusu olan HTML5 formatı özelliklerinin kullanımına ilişkin bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5

HTML5 Formatı Özelliklerinin Kullanım Durumu

Özellikler	Kullanıyorum		Kullanmıyorum		Bilgim yok	
	f	%	f	%	f	%
Kitap içinde arama yapma	297	%21	644	%45	478	%34
Bağlantıları kullanma	227	%16	709	%50	483	%34
Yazdırma (çıktı alma)	229	%16	718	%51	472	%33
Çevrimdışı olarak kullanma	218	%15	709	%50	492	%35
Kopyala - yapıştır yapma	214	%15	734	%52	471	%33
Yer İmlerini kullanma (içindekiler tablosu)	209	%15	717	%51	493	%35
Vurgulama	191	%13	743	%52	485	%34

Tablo 5’e göre en az kullanılan e-kitap formatın HTML5 olduğu görülmektedir. Buna göre, katılımcıların ortalama olarak özelliklerini en az bildiği formatın HTML5 olduğu görülmüştür (Ortalama %34). Hatta, HTML5 formatının çevrimiçi olarak kullanılabilmesine rağmen bu bölümde 218 öğrencinin “çevrimdışı olarak kullanma” özelliğini işaretlediği görülmüştür.

Katılımcıların E-kitap Kullanım Tercihleri ile Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında “Öğrencilerin e-kitap kullanım tercihleri demografik özelliklerine göre (cinsiyet, yaş, öğrenim derecesi, program kayıt türü) anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna ilişkin bulgular yer almaktadır. Açıköğretim Sisteminde sunulan kitapları elektronik olarak kullanan öğrenenlerin (N=790) genel not ortalaması 2,35, basılı kitap kullanan öğrenenlerin (N=484) genel not ortalaması 2, 28, her iki kitap türünü kullanan öğrenenlerin (N=145) genel not ortalaması ise 2,41’dir. Grupların kitle varyansları eşit olmadığından gruplar arasında karşılaştırma yapılamamıştır. Ancak kitap türü tercihinin (basılı/elektronik) cinsiyet değişkenine bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla ki-kare testi gerçekleştirilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6*Kitap türü tercihinin cinsiyet değişkenine bağımlı olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları*

Grup		Kitap Türü			Toplam	X ²	sd	p
		E-kitap	Basılı	Her ikisi				
Cinsiyet	Kadın	348	277	55	680	27,351	2	,000
	Erkek	442	207	90	739			
Toplam		790	484	145	1419			

Tablo 6'da görüleceği üzere, kitap türü tercihinin cinsiyet değişkenine bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare testi sonucunda değişkenler arasındaki bağımlılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur, $X^2(2, N = 1419) = 27.351$; $p < .05$). Buna göre e-kitaplar erkekler tarafından daha fazla kullanılırken, kadınlar daha çok basılı kitapları tercih etmektedir.

Kitap türü tercihinin yaş değişkenine bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare testi sonucunda değişkenler arasındaki bağımlılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. $X^2(6, N = 1419) = 12.028$; $p = .061$). Aynı şekilde, kitap türü tercihinin öğrenim derecesi (lisans-önlisans) değişkenine bağımlı olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonucunda değişkenler arasındaki bağımlılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır, $X^2(2, N = 1419) = 3.516$; $p = .172$). Yine, kitap türü tercihinin kayıt türü değişkenine bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare testi sonucunda değişkenler arasındaki bağımlılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır, $X^2(6, N = 1419) = 7.344$; $p = .290$).

Katılımcıların E-kitap Kullanımına Yönelik Görüşleri

Bu başlıkta “Öğrencilerin e-kitapların kullanımına yönelik görüşleri nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular yer almaktadır. Kodlama yapılan görüş sayısı fazla olduğu için (2553) bu birimler önce ortak noktalarına göre gruplandırılmış (121), daha sonra 68 kategori altında toplanmıştır. Son olarak ortaya çıkan kategoriler 9 tema altında sunulmuştur. Tablo 7’de ortaya çıkan ana temalar, altındaki kategori, grup ve kodlama sayıları ile birlikte sunulmuştur.

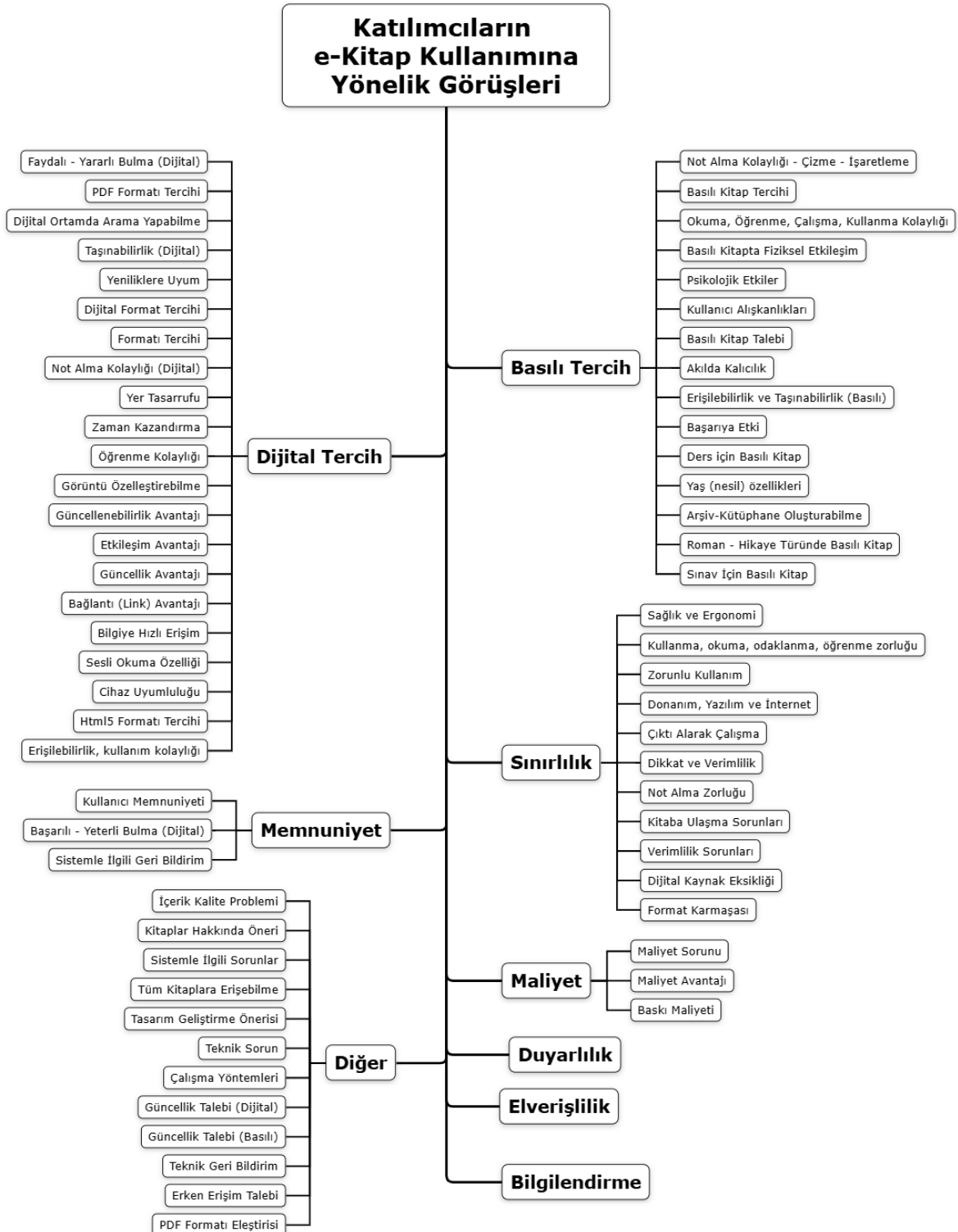
Tablo 7*E-kitap Kullanımına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin Analizi*

Tema İsimleri	Kategori Sayıları	Grup Sayıları	Kodlama Sayıları
Dijital Tercih	21	28	653
Basılı Tercih	15	34	547
Sınırlılık	11	30	547
Memnuniyet	3	4	135
Maliyet	3	5	106
Elverişlilik	1	2	104
Duyarlılık	1	1	102
Bilgilendirme	1	1	99
Diğer	12	16	260
TOPLAM	68	121	2553

Tablo 7’de temalar içerdikleri görüş (kodlama) sayılarına göre sıralanmıştır. En fazla görüş dijital formatların tercih edilmesi hakkında ortaya çıkmıştır. Genel tema isimleri altında yer almayan görüşler “Diğer” tema adı altında toplanmış ve doğrudan dijital ya da basılı kitapların kullanılmasına ilişkin olmadığı için son sırada yorumlanmıştır. Her tema, içerdği kategorilere göre başlıklar halinde bu tablodaki sıraya göre sunulmuş ve Şekil 1’de detaylı olarak verilmiştir.

Şekil 1

E-kitap Kullanımına Yönelik Öğrenci Görüşleri Tema ve Kategorileri

Şekil 1’de görüleceği üzere e-kitap kullanımına yönelik öğrenci görüşleri 9 tema ve 68 kategori altında toplanmıştır.

Araştırmada katılımcılarının en sık vurguladıkları görüşlerden ilki, dijital tercih teması altında yer alan e-kitapların erişilebilirliği, ulaşılabilirliği ve yer-zaman bağımsız olarak kullanılabilmesi hakkında olmuştur. Buna yönelik örnek katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir. Katılımcıların gizliliği korumak amacıyla isimleri yerine katılımcılara “K” kodu ve bir numara kullanılarak atıfta bulunulmuştur.

“e-kitapları 7/24 elimin altında olan bilgi hazinesi olarak görüyorum. Herhangi bir boş zamanımda telefondan, tableten ya da dizüstü bilgisayardan dersleri açmam büyük kolaylık.” (K279)

Dijital formatların tercih edilmesinde sıkça vurgulanan bir diğer özellik kitaplarda arama yapılabilmesi olmuştur. Bununla ilgili örnek katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Dijital kitaplarda özellikle bir anahtar kelimeyi arayabilmek de basılı kitapların aksine kolaylık sağlıyor.” (K811)

Dijital formatların farklı cihazlarda ve özellikle cep telefonlarında kolay taşınabilmesi ve gerektiğinde tüm kütüphaneye erişebilme konuları da sıkça vurgulanmıştır. Buna yönelik katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Tüm kütüphanem cebimde. Her zaman erişilebilir.” (K802)
“Kalem veya kitap taşımak zorunda değilsin.” (K1299)

Dijital tercih teması altındaki en önemli kategorilerden biri, katılımcıların e-kitap formatlarını kullanarak çağa ayak uydurabildiklerini ve güncel teknolojilerden yararlanabildiklerini vurguladıkları ‘yeniliklere uyum’ hakkındaki görüşleridir. Buna yönelik örnek görüşler aşağıda verilmiştir.

“Artık devir değişti, bu devirde hemen her şey dijitalleşirken kitapların halen basılı malzemelerden sunulması hem çevre ve sürdürülebilirlik yönünden milli servetin heba olmasına hem de güncellik yönünden geri kalınmasına neden olur. Bu yüzden dijital kitapları destekliyorum.” (K428)

E-kitap kullanımının yanı sıra, katılımcıların basılı kitapları tercih etmelerine yönelik görüşler de bulunmaktadır. E-kitapların yanı sıra basılı kitapların kullanımına yönelik olarak en sık ortaya konan görüş (139 kez), basılı kitap üzerinde not almayı tercih eden, okurken altını çizen ve renklendiren öğrenciler tarafından yapılmıştır. Bu işlemlerin; öğrenme, tekrar ve kalıcılık konularında olumlu şekilde vurgulandığı da görülmüştür. Buna yönelik örnek katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Kitaptan ders çalışırken işaretleme yapma, üzerine not alabilmem sayesinde çok daha iyi odaklanıp verim alabiliyorum.” (K1246)
“Üstüne istediğim gibi farklı renk kalemlerle işaretleme yapmayı seviyorum.” (K718)

Araştırmaya katılan öğrenciler e-kitap ve basılı kitapların akılda kalıcılığını vurgulayan görüşler de paylaşmıştır. Bu noktada basılı kitapların daha akılda kalıcı olduğu ancak e-kitapların bu yönde olmadığı yönünde yer alan örnek görüşler aşağıda verilmiştir.

“Basılı kitaplardan ders çalışmak benim için daha akılda kalıcı oluyor. Altını çizip, üstüne not alıyorum yazdığım için akılda kalıcı oluyor.” (K63)

E-kitabın kullanımında sınırlılık bağlamında ortaya çıkan en önemli konular sağlık başlığı altında toplanmıştır. Gözlerin yorulması, yorgunluk oluşturmaları, sürekli ekran başında olmanın getirdiği zorluk ve ergonomik problemler vurgulanmıştır. Bu bağlamda, katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Bilgisayardan okuması son derece zor. Gözü yoruyor.” (K503)

“Özellikle başım ağrıdığı zamanlarda ekrana bakmakta zorlanıyorum yine kitap alternatif oluyor.” (K718)

“Saatlerce ekrana bakmak gerçekten çok rahatsız edici bir durum. Video veya film bakmak gözlerimi yormuyor ama bir şeyler okumak özellikle ders çalışmak çok zor oluyor” (K605)

E-kitapların tercih edilmesini ve kullanılmasını zorlaştıran görüşler kapsamında gerekli becerilerin eksikliğine ilişkin öne çıkan bazı görüşler aşağıda verilmiştir.

“Kopyalama ve vurgulama işlemleri kolay ve işlevsel değil” (K1027)

“Dijital de sayfa bulma çizme vs yapmakta zorlanıyorum” (K363)

E-kitapları kullanabilmek için elektrik ve internetin yanı sıra uygun donanım ve yazılımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konu, öğrenciler tarafından da vurgulanmıştır. Buna yönelik katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Telefonun ekranı küçük olduğundan kullanabileceğim bir bilgisayarım da yok” (K925)

“İnternetin olmaması durumunda dijital kitaplara erişim sorun yaratıyor” (K411)

Bulgular bazı katılımcıların, e-kitaplardan çıktı alarak çalıştıkları, hatta bazı katılımcıların daha az kaynak harcamak ve daha kolay çalışabilmek için düzenleme yaptıkları görülmüştür. Buna yönelik örnek katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Okumak için dijital kitap türlerini kullanırım fakat çalışmak için basılı çıktı alıyorum. Notlar işaretlemeler yapabilmek için.” (K944)

Katılımcılar dijital kitaplardan memnuniyetlerini farklı şekillerde dile getirmiş, diğer kullanıcılara da olumlu tavsiyede bulunmuşlardır. Buna yönelik örnek görüşler aşağıda verilmiştir.

“Dijital kitap ile Anadolu’da tanışma şansım oldu, fevkalade buluyorum, hoşuma gidiyor. Zevkli benim için dijital kitap okumak ve ders kitaplarımı fevkalade güzel ve çekici buluyorum.” (K326)

“Artık devir değişti, bu devirde hemen her şey dijitalleşirken kitapların halen basılı malzemelerden sunulması hem çevre ve sürdürülebilirlik yönünden milli servetin heba olmasına hem de güncellik yönünden geri kalınmasına neden olur. Bu yüzden dijital kitapları destekliyorum.” (K428)

E-kitapları tercih etmek istemeyen ancak maliyet nedeniyle basılı kitapları alamadıklarını, ücretsiz olması durumunda tercih edebileceklerini belirten öğrencilerin olduğu görülmektedir. Ayrıca, yazdırma işleminin de maliyetli olduğu vurgulanmıştır. Buna yönelik örnek görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

“Basılı kitap maliyetli olduğu için kullanmıyorum.” (K237)

“Dijital kitap kullanıyorum, çünkü böylesi daha ekonomik” (K560)

Hem e-kitap hem de basılı formattaki kitapların yerine göre üstünlüklerini vurgulayan öğrenci görüşleri de bulunmaktadır. Hem basılı hem de e-kitap formatlarını deneyimlemiş olan katılımcıların bu ortamları yerine göre tercih ettiklerini ortaya koyan görüşler olmuştur. Hatta, katılımcıların bir kısmı da neden her iki formatı kullandıklarını da belirtmişlerdir. Bu noktada elverişliliğin yanı sıra taşınabilirlik, kolay erişme, duruma göre karar verme, psikolojik sebepler ve odaklanma gibi konular yer almaktadır. Katılımcıların bu durumlara yönelik örnek görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Aslında her iki kitap türünü de kullanıyorum... hangisi kolayıma geliyorsa onu tercih ediyorum. Koşullara göre değişiyor.” (K894)

“Her ikisini de kullanıyorum. Basılı kitap tercih etme sebebim, alışkanlık, kitap kokusu, tableten kullanırken başka şeylerin dikkatimi dağıtması ve odağı in başka şeylere kayması. Dijital kitap kullanımına alışmaya çalışıyorum.” (K529)

E-kitapların farklı formatlarda sunulmasının üstünlüklerini vurgulan örnek öğrenci görüşü aşağıda verilmiştir.

“Masaüstü ve laptoplar için PDF ve HTML5 yararlı oluyor. Mobil platformlar için ePub ve HTML5 formatları daha uygun. Kitap türü için halihazırdaki gibi seçeneklerin olması çok iyi.” (K1274)

E-kitap formatları sayesinde kağıt israfının önüne geçilebildiği ifade edilmekle birlikte sürdürülebilir ve çevreci bir yaklaşım olmasının vurgulandığı duyarlılık nedeni ile e-kitapları tercih ettiklerini ifade eden katılımcılar bulunmamaktadır. Buna yönelik örnek öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Aslında ilk tercihim basılı kitap olur normal şartlarda fakat sürdürülebilirlik ve çevre hassasiyeti nedeni ile dijital formatta sunulan kitabı kullanıyorum” (K497)

“Basılı kitap kullanmıyorum. Bazen aramıyor değilim ama kağıt tasarrufu için tercih etmiyorum.” (K448)

Öğrencilerin e-kitap kullanımı ve sistem hakkındaki görüşleri incelendiğinde hem elektronik formatların temel özellikleri hem kullandıkları donanımlar hem de sistem tarafından sunulan olanaklar hakkında eksiklerini ortaya koyan görüşlere de rastlanmıştır. Bu tema kapsamında ortaya çıkan görüşler arasından, kitap kullanımına yönelik örnekler verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin bir bölümünün bu hizmetler hakkında bilgisi olmadığı anlaşılmaktadır. Buna yönelik örnek katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Bütün dönemlerin kitaplarına erişebilmeliyiz geçmiş ve gelecek dönemlere ait kitaplara hatta benzer bölümlerin ders kitaplarına da ulaşabilmeliyiz, elinizin altında her an bir kütüphane olmuş olur ve merak ettiğimiz konularda bilgi sahibi olabiliriz. Dijital kitap satışı da olmalı.” (K182)

Katılımcılar, kitaplar ve sunulduğu ortamlar hakkında çeşitli önerilerde bulunmaktadır. Buna yönelik örnek katılımcı görüşü aşağıda verilmiştir.

“Aktif kaydı olan her öğrencinin en azından Acrobat Reader veya benzeri bir profesyonel pdf uygulamasına erişim hakkının olması ve bunu da E-Kampüs üzerinden zahmetsizce indirme imkanının olmasının çok faydalı olacağını düşünüyorum.” (K490)

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın amacı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemine kayıtlı öğrencilerin PDF, ePUB ve HTML5 formatlarında sunulan e-kitaplara ilişkin kullanım tercihlerini, bu kitaplara erişim biçimlerini ve e-kitapların sunduğu özellikleri ne ölçüde kullandıklarını incelemek, ayrıca bu kullanım durumlarını demografik değişkenler açısından da değerlendirmektir. Bulgular, öğrencilerin e-kitap kullanmak için tercih ettikleri yazılımların işbirlikli çalışma özellikleri sunmaması ve bu özelliklerin kullanılabilmesi için teknik bilgi gereksinimi nedeniyle ilgili formatların özelliklerinden tam olarak yararlanamadığını göstermektedir. Ayrıca, öğrenciler bu formatlarda notları paylaşma ve notlara cevap verme gibi özellikleri kullanamadığını da bildirmişlerdir. Açıköğretim Sisteminde temel materyal olan e-kitaplar üzerinden öğrencilerin içerik etkileşimine girmesi, öğrenen-öğrenen etkileşimini sağlayabilecek özelliklerin kullanılması da önemlidir. Bu nedenle, bulgular farklı öğrenenler arasında etkileşimin ortaya çıkmasını sağlayabilecek ortamların sunulması ve yönlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıktığı göstermektedir.

Katılımcıların çoğunluğunun e-kitap formatı olarak PDF kullandığı ortaya koyulmuştur. Farklı formatlarla birlikte e-kitap kullanım durumu değerlendirildiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun PDF formatından yararlandığı söylenebilir. E-kitap formatlarından ePUB ve HTML5'in kullanım durumlarının çok az olduğu görülmektedir. Bu sonuç, bu formatların özelliklerinin ve üstünlüklerinin öğrenciler tarafından tam olarak bilinmediği şekilde yorumlanabilir. Bu bulgu, e-kitapların özelliklerinin az kullanıldığına ilişkin alan yazında Hwang vd. (2014) tarafından yapılan çalışmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Aslında bulgularda belirtilen ve öğrencilerin ihtiyaç duyduğu birçok özelliğin bu formatlar tarafından sunulduğu söylenebilir. Benzer şekilde, her dönem verilen PDF ve ePUB formatındaki kitaplar indirilerek çevrimdışı kullanılabilmesi gibi, PDF formatındaki diğer materyaller de indirilebilir şekildedir (Aydın vd., 2023). Bu nedenle öğrencilere e-kitap kullanımına yönelik temel eğitimin yanı sıra e-öğrenme içeriklerinin nasıl kullanılabilmesi, kişisel öğrenme ortamlarının nasıl oluşturulabileceği ve belge yönetimi konularında eğitimler verilmesinin fayda sağlayacağı çıkarımı yapılabilir. PDF formatı sabit genişlikli (fixed layout) ve yazdırmaya uygun bir format olarak öne çıkarken, bu formatın akıcı olmaması bazı kullanıcılar için sorun oluşturabilmektedir. Bu noktada, ePUB ve HTML5 formatları, cihazın ve kullanıcının isteğine göre özelleştirilebilmektedir. İstenen boyut, yazı tipi, arka plan rengi ve akış (sütunsuz yapı) ayarlanabilmektedir. Bu konuda, kurumların öğrencilere e-kitaplarda farklı formatların kullanımına yönelik bilgilendirmelerin yapılması önerilir.

Araştırma bulguları, katılımcıların dijital kitapları kullanmak için dizüstü bilgisayarın yanı sıra, cep telefonu, tablet ve e-kitap okuyucu tercih ettiklerini göstermektedir. Ayrıca, farklı donanımları aynı anda kullanan katılımcılar da bulunmaktadır. Bu bulgu, e-kitap kullanımı konusunda web tabanlı araçların kullanımı konusunda Tili vd. (2022) çalışmasıyla benzerlik gösterirken cep telefonu kullanımına ilişkin farklılık göstermektedir. Ayrıca bu bulgu, öğrencilerin hem farklı teknolojilere erişim fırsatlarının arttığını hem de gerektiğinde farklı ortamları aynı anda kullandıklarını göstermektedir. Katılımcıların e-kitap kullanmak için tercih ettiği donanımlar çeşitlense de kullanılan yazılımlarda belli seçeneklerin öne çıktığı

görülmektedir. Yani sıra, kitap okuyucu yazılımlarda farklı sayfalara gitmek, arama yapmak, çizmek ve not almak mümkündür ancak bulgular katılımcıların gerekli yazılımları tam olarak etkili kullanamadığı şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların e-kitap kullanım tercihleri demografik özelliklerine göre (cinsiyet, yaş, öğrenim derecesi, program kayıt türü) farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bulgular, kitap türü tercihinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Buna göre e-kitaplar erkekler tarafından daha fazla kullanılırken, kadınlar daha çok basılı kitapları tercih etmektedir. Ancak, katılımcıların kitap türü tercihinde yaş, öğrenim derecesi (lisans-önlisans) ve program kayıt türü açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulguya ilişkin alan yazında yapılmış bir çalışmaya rastlanmadığından bulgunun benzerlik veya farklılık durumu ortaya koyulamamıştır. Bu bağlamda, ileri araştırmaların bu değişkenleri içerecek şekilde geliştirilmesi önerilir.

Katılımcıların e-kitap tercihlerine ilişkin görüşlerinin analizi sonucunda dokuz tema ortaya konulmuştur. Bunlar; dijital tercih, basılı tercih, sınırlılıklar, memnuniyet, maliyet, elverişlilik, duyarlılık, bilgilendirme ve diğer nedenler. Bunun yanı sıra, katılımcılar e-kitapları; erişilebilirlik, kullanım kolaylığı, düşük maliyet, pratiklik ve çevreye duyarlılık gibi etkenler nedeniyle tercih ederken, bazı katılımcıların ise basılı kitapları; alışkanlık, not alma kolaylığı, sağlıkla ilgili kaygılar, taşınabilirlik, e-kitaplara ilişkin bilgi eksikliği, internet bağlantısı ve donanım, yazılım yetersizlikleri gibi nedenlerle tercih ettiği belirlenmiştir. Bu bulgu, Doering vd. (2012) ile Tlili vd. (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Basılı kitap tercihi teması altında öğrencilerin öğrenme teknolojilerini yetersiz kullanmasından kaynaklı olarak e-kitapları tercih etmediği belirtilmektedir. Bu bulgular, Adeyemo vd. (2013); Olaniran vd. (2017); Tlili vd. (2022) çalışmalarıyla paralellik göstermektedir. Ayrıca okuma sırasında yaşanan dikkat dağınıklığı da e-kitapların tercih edilmeme nedenleri arasındadır. Araştırmalarda özellikle sosyal ağlar, e-posta gibi iletişim araçlarından gelen bildirimlerin dikkat dağıtıcı olduğu belirtilmiştir (Smyth ve Carlin, 2012; Roesnita ve Zainab, 2013). Odaklanma, zaman yönetimi ve öz-düzenleme becerilerinin basılı ortamlara göre dijital ortamlarda çok daha önemli olduğu görülmektedir. Öğrenme sürecine ilişkin yapılan araştırmalarda, kalem, kağıt ve basılı kitabın özel bir yeri olduğu bildirilmiştir (Foasberg, 2014; Farinosi vd., 2016). Bu araştırmalarda özellikle uzun süreli okuma ve akademik çalışmalarda öğrencilerin basılı ortamları; kısa ve akademik olmayan içeriklerde dijital ortamları daha çok tercih ettikleri vurgulanmıştır. Bu nedenle basılı kitapların en güçlü olduğu noktalardan birinin işaretleme ve not alma özellikleri olduğu söylenebilir. Çalışmalarda basılı kitapların e-kitaplara oranla daha yaygın kullanıldığı, bunun nedenleri arasında ise kağıdın kitap okuduğunu hissettirme, sayfalardaki kağıt ve mürekkebin hissettirdiği duyguların e-kitaplarda olmaması gösterilmiştir (Odabaş vd., 2020; Elkatmış, 2021).

Açık ve uzaktan öğrenmede e-kitapların kullanımına ilişkin son araştırmalar, bunların artan önemini ve uygulanmalarıyla ilgili zorlukları vurgulamaktadır. Araştırmalar, e-kitapların öğrencilerin farklı öğrenme ihtiyaçlarını etkili bir şekilde karşılayabildiğini ve geleneksel ders kitaplarında bulunmayan esneklik ve kişiselleştirmeyi sağladığını göstermektedir. Örneğin Karakoç Öztürk (2021), e-kitapların bireysel öğrenme, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlara hitap ettiğini ve özel içerik sunumu yoluyla öğrenci katılımını artırdığını vurgulamaktadır. Basılı ve elektronik kitapların kullanımını karşılaştıran Day ve Pienta (2019) e-kitapların geleneksel basılı ders kitaplarına uygun bir alternatif olduğunu ve e-kitap kullanan öğrenciler ile basılı versiyonları kullanan öğrenciler arasında başarı açısından önemli bir fark olmadığını ortaya

koymuştur. Bu sonuç, bu araştırmada elde edilen bulgular ile dolaylı olarak paralellik göstermektedir. Başka bir araştırmada (Farid vd., 2021) basılı kitaplar ile e-kitapların kullanım kolaylığı ve erişilebilirliği incelenmiş, öğrencilerin çoğunun e-kitapları zamandan tasarruf ettikleri, kolay erişilebilir oldukları ve istedikleri cihazlarda kullanabildikleri için tercih ettikleri ancak öğrencilerin kullanım kolaylığı açısından basılı kitapları tercih ettikleri belirtilmiştir. Lim vd. (2020) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise bu araştırmada elde edilen bulgulardan farklılaştığı söylenebilir.

Bu çalışma, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemindeki öğrenenlerin Anadolium eKampüs öğrenme yönetim sisteminde sunulan e-kitapların kullanımı, tercih edilen formatları, e-kitaplara erişimde kullanılan cihaz türleri ve uygulamaları, e-kitap kullanım tercihlerinin öğrencilerin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği ile e-kitaplara yönelik öğrenci görüşlerine ilişkin önemli bulguları ortaya koysa da çeşitlik kısıtları barındırmaktadır. Araştırmada kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi kullanılmıştır, bu yolla ulaşılması kolay katılımcıların araştırmaya dahil edilmesi, araştırma sonuçlarının genellenebilirlik düzeyini düşürebilmektedir. Bundan dolayı, gelecek araştırmaların olasılık temelli örneklemle yöntemi kullanarak daha genellenebilir bulgular ortaya koyması önerilir. Ayrıca bu araştırma, belli bir zaman diliminde bir gruptan veri toplayan kesitsel bir çalışmadır. Bu yönüyle çalışmada istenilen çeşitlilikte ve derinlikte veri oluşamamış olabilir. Bunun için, ileri araştırmaların daha derinlikli ve çeşitli veri sağlaması için boylamsal çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. E-kitaplar uzaktan öğrenenler için kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimi ve derslere katılım gibi yararlar sunmaktadır dolayısıyla e-kitapların kullanılmasında eğitimcilerin ve öğrencilerin karşılaştığı engellerin derinlemesine incelendiği nitel fenomenoloji çalışmalarına ihtiyaç bulunmaktadır. Ayrıca, açık ve uzaktan öğrenenlerin e-kitap kullanımlarını üst düzeye çıkarmak için uzun süreli boylamsal araştırmalar yapılması önerilir. Yanı sıra, e-kitaplara ilişkin donanım kullanımı ile ilgili veriler incelendiğinde, katılımcıların tercihleri çok çeşitlilik göstermiştir. Bu durum, farklı cihazları aynı süreçte kullanan katılımcılar için, bu ortamları birlikte kullanabilme tercihlerinin ve nedenlerinin araştırılmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Bunların yanı sıra, açık ve uzaktan öğrenenlerin zaman içinde e-kitap kullanım durumlarının incelenmesi ve bu durumun öğrencilerin; akademik başarı, motivasyon, dikkat ve öğrenme doyumu üzerine etkilerinin araştırılması için deneysel araştırmalar yapılması önerilir. Ayrıca, yapay zekâ teknolojilerdeki gelişmeler ışığında e-kitap kullanımdaki değişimler ve yapay zekâ entegrasyonu üzerine karma araştırma yöntemi araştırma yapılması önerilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Tüm yazarlar araştırma kapsamında yürütülen veri toplama, analiz ve yazım sürecinde görev almıştır.

Kaynakça

- Adeyemo, S. A., Adedaja, G. O., & Adedore, O., 2013. Mobile technology: Implications of its application on learning. *Open Praxis*, 5(3), 249-254. <https://doi.org/10.5944/openpraxis.5.3.68>
- Alhammad, R., & Ku, H. Y. (2019). Graduate students' perspectives on using e-books for academic learning. *Educational media international*, 56(1), 75-91. <https://doi.org/10.1080/09523987.2019.1583460>
- Açıköğretim Sistemi (AÖS) Kılavuz (2024). 2024-2025 Öğretim Yılı Güz ve Bahar Dönemi Kayıt Yenileme Kılavuzu. Anadolu Üniversitesi. https://anadolu.edu.tr/uploads/anadolu/files/aof_kilavuz/66ebca8abc6fe.pdf adresinden 06.01.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Aydın, S., Öztürk, Ö., Özöğüt, Ö. & Güler, E. (2023). "Açıköğretim Sisteminde Öğrenme Ortamlarının Gelişimi". (Ed.), A.Z. Özgür, K. Çekerol, S. Koçdar, İ. Kayabaş, *Açıköğretim ile 40 yıl Uygulamalar ve Araştırmalar* içinde (133-172). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10259331>
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *BEÜ SBE Derg.*, 7(1), 231-274.
- Bojjah, J., & Praveena, V. (2024). Evaluation of Student Preference for Printed Books and E-books: A Quantitative Study. *Journal of Engineering Education Transformations*, 38(1). <https://doi.org/10.16920/jeet/2024/v38i1/24183>
- Bozkurt, A. & Bozkaya, M. (2015). Evaluation Criteria for Interactive E-Books for Open and Distance Learning. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(5), 58–82. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v16i5.2218>
- Bozkurt, A., Okur, M. R., & Karadeniz, A. (2016). Use of digital books at academic level: Perceptions, attitudes and preferences of post-graduate students. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 663-673. <https://doi.org/10.14687/ijhs.v13i1.3534>
- Bozkurt, A., Üzümcü, N. E., Erdoğan, E., & Gümüş, S. (2019). Uzaktan eğitim ve dijital kitaplar. *Dijital kitap teknolojisi*, 93-111.
- Budnyk, O., Kachak, T., Blyznyuk, T., Rostykus, N., & Boiko, H. (2021). Printed and e-book: problems of choice of modern students of the university. *Revista Tempos e Espaços em Educação*, 14(33), e15913-e15913. <https://doi.org/10.20952/revtee.v14i33.15913>
- Casselden, B., & Pears, R. (2020). Higher education student pathways to ebook usage and engagement, and understanding: Highways and cul de sacs. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(2), 601-619. <https://doi.org/10.1177/0961000619841429>
- Chen, C.C. & Tsai, Y.H. (2025). Effect of interactive e-book use on learning engagement, satisfaction and perceived learning. *Education and Information Technologies*. 1-33. <https://doi.org/10.1007/s10639-025-13415-w>
- Çelik, E., Arslan, M., & Yıldırım, S. (2020). Açıköğretim Öğrencilerinin E-Kitap Kullanımlarının İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 333-347. <https://doi.org/10.17556/erziefd.621520>
- Day, E. & Pienta, N. (2019). Transitioning to ebooks: Using interaction theory as a lens to characterize general chemistry students' use of course resources. *Journal of Chemical Education*, 96(9), 1846-1857. <https://doi.org/10.1021/acs.jchemed.9b00011>
- Doering, T., Pereira, L., & Kuechler, L. (2012). The use of e-textbooks in higher education: A case study (pp. 109–123). Berlin, Germany: E-Leader.
- Elkatmış, M. (2021). Üniversite öğrencilerinin e-kitap okuma alışkanlıkları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1081-1101. <https://doi.org/10.16916/aded.935771>
- EODOPEN (2021). Users' experience of reading e-books – survey findings. <https://eodopen.eu/news/7> adresinden 10.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Farid, G., Iqbal, S., Miraj, I., & Iftikhar, S. (2021). Accessibility, usage, and behavioral intention of print books and ebooks by medical students. *Library Philosophy and Practice*, 1-25.

- Farinosi, M., Lim, C., & Roll, J. (2016). Book or screen, pen or keyboard? A cross-cultural sociological analysis of writing and reading habits basing on Germany, Italy and the UK. *Telematics and Informatics*, 33(2), 410-421. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2015.09.006>
- Foasberg, N. M. (2014). Student reading practices in print and electronic media. *College & Research Libraries*, 75(5), 705-723. <https://doi.org/10.5860/crl.75.5.705>
- Güler, E. & Kuş, G. (2023). Açıköğretim Sisteminde Dijital Ders Kitapları. (Ed.), A.Z. Özgür, K. Çekerol, S. Koçdar, İ. Kayabaş, *Açıköğretim ile 40 yıl Uygulamalar ve Araştırmalar* içinde (295-312). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10259331>
- Hwang, J. Y., Kim, J., Lee, B., & Kim, J. H. (2014). Usage patterns and perception toward e-books: Experiences from academic libraries in South Korea. *The Electronic Library*. <https://doi.org/10.1108/EL-11-2012-0150>
- Johnston, N., & Salaz, A. M. (2019). Exploring the reasons why university students prefer print over digital texts: An Australian perspective. *Journal of the Australian Library and Information Association*, 68(2), 126–145. <https://doi.org/10.1080/24750158.2019.1587858>
- Karakoç Öztürk, B. (2021). Digital Reading and the Concept of Ebook: Metaphorical Analysis of Preservice Teachers' Perceptions Regarding the Concept of Ebook. *Sage Open*, 11(2). <https://doi.org/10.1177/21582440211016841>
- Kuromiya, H., Majumdar, R., Miyabe, G., & Ogata, H. (2022). E-book-based learning activity during COVID-19: engagement behaviors and perceptions of Japanese junior-high school students. *Research and Practice in Technology Enhanced Learning*, 17(1), 12. <https://doi.org/10.1186/s41039-022-00184-0>
- Letchumanan M., Mohamad, M., & Davrajoo, E. (2019). Understanding the reasons that hinder mobile e-book use of university mathematics students. *Malaysian Journal of Mathematical Sciences*, 13(2), 265-281.
- Library Journal Research (2018). Academic Student Ebook Experience Survey. https://s3.amazonaws.com/WebVault/research/2018_AcademicStudentEbookExperience.pdf adresinden 13.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Lim, B. C. Y., Liu, L. W. L., & Hou, C. C. (2020). Investigating the effects of interactive e-book towards academic achievement. *Asian Journal of University Education*, 16(3), 78-88. <https://ir.uitm.edu.my/id/eprint/114970/>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. (2nd ed.). London: Sage.
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y., & Binici, K. (2020). Dijital Bilgi Kaynakları ve Ortamlarının Üniversite Öğrencilerinin Okuma Davranışlarına Etkileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(227), 89-116.
- Olaniran, S. O., Duma, M. A. N., & Nzima, D. R. (2017). Assessing the Utilization Level of E-Learning Resources among ODL Based Pre-Service Teacher Trainees. *Electronic Journal of e-Learning*, 15(5), 384-394
- Ozan Leylum, Ş., Odabaşı, H. F., & Kabakçı Yurdakul, I. (2017). Eğitim ortamlarında durum çalışmasının önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi- Journal of Qualitative Research in Education*, 5(3), 369-385. <http://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.5c3s16m>
- Önder, I. (2010). E-Kitap ve dünyada elektronik kitap yayıncılığı. *Türk Kütüphaneciliği*, 25(1), 97-105.
- Ravid, G., Kalman, Y. M., & Rafaeli, S. (2008). Wikibooks in higher education: Empowerment through online distributed collaboration. *Computers in human behavior*, 24(5), 1913-1928. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2008.02.010>
- Roesnita, I. & Zainab, A. W. (2013). The pattern of e-book use amongst undergraduates an Malaysia: A case of to know is to use. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 10(2), 1-23. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1301.5400>
- Smyth, S., & Carlin, A. P. (2012). Use and perception of ebooks in the university of Ulster: A Case Study. *New Review of Academic Librarianship*, 18(2), 176–205. <https://doi.org/10.1080/13614533.2012.719851>
- Stake, R.E. (1995). *The art of case study research*. Thousand Oak, Sage.

- Sun L. & Pan, C.E. (2021). Effects of the application of information technology to e-Book learning on learning motivation and effectiveness. *Frontiers in Psychology*, 12, <https://doi.org/doi:10.3389/fpsyg.2021.752303>
- Tang, K. (2021). Paradigm shifts in e-book-supported learning: Evidence from the Web of Science using a co-citation network analysis with an education focus (2010–2019). *Computers & Education*, 175. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104323>
- Tlili, A., Zhao, J., Yang, K., Wang, Y., Bozkurt, A., Huang, R., ... Ashraf, M. A. (2022). Going beyond books to using e-books in education: a systematic literature review of empirical studies. *Interactive Learning Environments*, 32(5), 2207–2231. <https://doi.org/10.1080/10494820.2022.2141786>
- Vassiliou, M., & Rowley, J. (2008). Progressing the definition of “e-book”. *Library hi tech*, 26(3), 355–368. <https://doi.org/10.1108/07378830810903292>
- Yin, R. K. (2003). *Case study research: Design and method*, (3rd ed.). Beverly Hills, CA: Sage.
- Zhang, X., Tlili, A., Shubeck, K., Hu, X., Huang, R., & Zhu, L. (2021). Teachers’ adoption of an open and interactive e-book for teaching K-12 students Artificial Intelligence: a mixed methods inquiry. *Smart Learning Environments*, 8(1), 1–20. <http://doi.org/10.1186/s40561-021-00176-5>

Extended Abstract

Introduction

The use of e-books in open and distance learning has emerged as a significant development, particularly in the context of digitalization. Defined as digital versions of traditional printed books, e-books offer advantages that enhance the learning experience for open and distance learners (Chen & Tsai, 2025; Tang, 2021; Tlili et al., 2022). These advantages include accessibility, convenience, and the ability to combine multimedia elements, and these opportunities contribute to the improvement of learning outcomes (Bozkurt & Bozkaya, 2015; Doering et al., 2012; Sun & Pan, 2021; Zhang et al., 2021). As the prevalence of the open and distance learning model increases, the role of e-books becomes more prominent, and this supports effective and efficient learning. Taking this into account, the purpose of this study is to examine the use of e-books in open and distance learning environments in the context of the Anadolu University Open Education System.

Method

In this study, a case study design was adopted in line with the purpose. The case study research approach is suitable for understanding complex phenomena in real-life contexts, especially in learning environments where multiple variables interact (Ozan Leylum et al., 2017; Stake, 1995; Yin, 2003). Collecting more than one type of data in a case study, both qualitative and quantitative, provides a comprehensive perspective on the topic under investigation (Yin, 2003). Thus, both qualitative and quantitative data were collected to answer the research questions in the study. The data were collected through an online form developed by the researchers and updated in line with three expert opinions. Qualitative data were collected through open-ended questions that provided deeper insights into learners' preferences, experiences, and challenges related to e-book use. Quantitative data were collected through an online questionnaire designed to identify learners' e-book usage status, preferred digital formats, media used for e-books, and preferred e-book features. The questionnaire also collected demographic data such as gender, age, type of programs enrolled in, and type of electronic device owned. The context of the research is Anadolium eKampus, which is used as a learning management system in the Anadolu University Open Education System. In order to collect data for the study, ethical permission for the research was obtained from the relevant institution. Then, the online survey form was shared with all participants who attended Anadolium eKampus in the second semester of the 2022-2023 academic year. The study included 1419 participants for the analyses. The analysis of the qualitative data obtained in the case study enables the researcher to identify the categories obtained from the data and thus to create new holistic meanings. For this purpose, the researchers analyzed the data with the content analysis method to reveal the categories related to the participants views.

Findings

The findings revealed that 790 of the 1419 participants used only e-books, while 484 used only printed books. The number of participants who stated that they used both formats was 145. In this context, it can be said that the number of students who benefit from e-books is 65% in total. The findings also show that the majority (85%) of the students who use the e-

book formats offered in Anadolu eKampus use the PDF format. In fact, it can be said that 95% of the students utilize the PDF format when the usage of different formats is evaluated. Similarly, 11% of the students used ePUB format and 6% used HTML5 format in combination with other formats. The findings also revealed that students generally used laptops, desktop computers, and cell phones to use e-books. This indicates both that students have increased opportunities to access different technologies and that students use different media at the same time when necessary. In addition, e-books are used more by males, while females prefer printed books.

The findings revealed that the dependence of students' preference for e-book or printed book types on the variables of age, degree of education (undergraduate/associate), and type of enrollment was not statistically significant. In addition, students' views on whether they prefer e-books or not were analyzed, and nine themes emerged as a result of content analysis. These are digital preference, print preference, limitation, satisfaction, cost, convenience, sensitivity, information, and other reasons. According to these findings, the participants stated that they prefer to use e-books for reasons such as accessibility, ease of use, cost, convenience, and sensitivity to the environment. However, usage habits, ease of taking notes in e-books, health, portability, lack of information about e-books, lack of internet, software, and hardware were cited as the main reasons why students prefer printed books.

Research Limitations

The context of the study is limited to the Anadolu University Open Education System. Besides, the data are limited to the data collection tools created by the researchers and the 2022-2023 academic year.

Conclusion and Discussion

Within the scope of the research findings, it is thought that it would be beneficial to provide students with training on how to use e-learning content for e-book use, how to create personal learning environments, and document management. In addition, it is seen that focusing, time management, and self-regulation skills are much more important in digital environments than in printed environments. It is recommended to conduct further research on this issue. In conclusion, e-books offer benefits such as personalized learning experiences and course engagement for distance learners, so it is necessary to address the barriers faced by educators and students in using e-books. In this regard, in-depth qualitative research with small groups of educators and students is recommended to maximize the usability of e-books in educational settings. In addition, when the data on the use of hardware for e-books were analyzed, the preferences of the participants varied widely. This suggests that for participants who use different devices in the same process, there is a need to investigate and improve their ability to use these environments together.

In open and distance learning, examining learners' use of e-books offers significant value, especially in understanding their impact on learning outcomes, accessibility, and user preferences. The integration of e-books into distance learning environments has been shown to enhance the learning experience, especially in settings where traditional resources may be limited. The findings of this study revealed that although many students are aware of the

benefits of e-books, a significant number still prefer print books, indicating a gap that needs to be closed through targeted educational strategies. Understanding these preferences is crucial for educators and policymakers aiming to increase the effectiveness of e-books in open and distance learning milieus. This highlights the potential of e-books to transform educational practices by promoting a more engaging and interactive learning experience. In conclusion, the value of studying e-books in open and distance education lies in their multifaceted impact on learning outcomes, accessibility, and user engagement. By addressing barriers to implementation, understanding user preferences, and harnessing the potential of interactive designs, open and distance education providers can increase the effectiveness of e-books as a vital resource in modern distance education.

Contribution Rate of the Researchers

All authors took part in the data collection, data analysis, and article writing processes within the scope of the research.